

Rudolf Steiner

Pospolitosť nad nami-Kristus v nás

preklad: Robert Blaschke, september 2003

Táto prednáška Rudolfa Steinera z roku 1915 bola prvý krát zverejnená pod názvom: "Pospolitosť nad nami - Kristus v nás" vo Filozoficko-Antropozofickom vydavateľstve, Dornach 1941 a tak je aj vedená v súbornom vydaní (GA159). V zdroji, odkiaľ som ju prekladal, bola uvedená pod názvom: Duchovná svojbytnosť sa môže objaviť len v bratskej spoločnosti

Skôr, než pristúpime k našej úvahe, pomyslime opäť na tých, ktorí stoja vonku na poliach, na ktorých sa dnes z krvi a smrti pripravujú veľké udalosti doby, ktoré majú prísť.

Duchovia vašich duší, účinní strážcovia:
Vaše perute kiež prinesú
Našich duší prosebnú lásku
Vašej ochrane zvereným pozemským ľuďom
Aby s vašou mocou zjednotená
Naša prosba pomáhajúc žiarila
Dušiam, ktoré s láskou hľadá

A pre tých, ktorí následkom udalostí už prešli bránou smrti:

Duchovia vašich duší, účinní strážcovia:
Vaše perute kiež prinesú
Našich duší prosebnú lásku
Vašej ochrane zvereným ľuďom sfér
Aby s vašou mocou zjednotená
Naša prosba pomáhajúc žiarila
Dušiam, ktoré s láskou hľadá

A duch, ktorý prešiel mystériom Golgoty ku spáse Zeme, k pokroku Zeme, k slobode Zeme, ktorého hľadáme svetlom, o ktoré sa usilujeme v našej duchovnej vede, nech je s vami a vašimi ťažkými povinnosťami.

Zhromaždili sme sa tu dnes, moji milí priatelia, aby sme v prvom rade oslávili sviatok zriadenia pobočky, založenej našim milým priateľom, profesorom C., ktorá chce zasvätiť svoje sily duchovnému životu súčasnosti a budúcnosti spôsobom, ktorý zodpovedá nášmu duchovnovedeckému hnutiu. Pri takej príležitosti je vždy dobré pomyslieť na vlastný zmysel nášho združovania sa v jednotlivých pobočkách a spýtať sa: Prečo sa spájame do pracovných skupín a prečo pestujeme v rámci týchto pracovných skupín duchovný poklad, ktorému chceme venovať svoje schopnosti?

Nuž, ak chceme túto otázku zodpovedať v správnom zmysle, musí nám byť jasné, že našu prácu, ktorú tu vykonávame, istým spôsobom ešte oddeľujeme - aj keď len v myšlienkach - od spôsobu práce, ktorým sa riadime vo vzťahu k našej ostatnej práci. Človek našej súčasnosti, ktorý sa nechce presne oboznámiť s istými intímnymi pravdami duchovného pokroku ľudstva všeobecne, by sa mohol spýtať: Áno, nemohli by ste teda i bez toho, že by ste sa spájali v jednotlivých uzatvorených skupinách, jednoducho pestovať túto duchovnú vedu tým, že by sa našli prednášajúci týchto skupín a celkom voľne zhromaždili, zvolali dohromady ľudí, ktorí sa ani nijako moc nepoznajú, aby na ich duše mohol siahnúť ten duchovný obsah, o ktorom hovoríte? Samozrejme, mohli by sme i tak postupovať. Avšak kým bude pre nás nejakým spôsobom možné nastoliť spojenia v širšom aj užšom zmysle medzi ľuďmi, ktorí sa poznajú, ktorí sa v týchto pracovných skupinách zjednotili istým priateľským a bratským spôsobom, dovtedy to chceme z plného vedomia nášho, s duchovnou vedou spätého náhľadu aj robiť. Nie nadarmo sa práve v našich kruhoch stretávajú pri pestovaní intímnej časti nášho duchovného pokladu ľudia, ktorí si istou mierou vážne sľúbili, že budú spolu v bratskej láske a svornosti. Nielen, že to má istý význam pre spôsob, akým stojíme navzájom voči sebe, ako sa navzájom správame - že spolu môžeme úplne inak hovoriť, ak vieme, že hovoríme k niekomu nám príbuznému, s dušami, ktoré sú s nami vedome zviazané, - nielen že je to tak, ale je to ešte i inak. V skutočnosti uskutočňujeme takýmto spojením v jednotlivých pobočkách niečo, čo úzko súvisí s celým chápaním, ktoré musíme mať o našom duchovnom hnutí, ak mu rozumieme v jeho najhlbšom vnútri. Naše duchovné hnutie nás musí všetkých preniknúť vedomím, že nemá význam len pre to bytie, ktoré môžu obsiahnuť zmysly a pre to bytie, ktoré môže obsiahnuť rozum, zameraný na to, čo je vonkajšie, - nášmu duchovnému hnutiu musí byť jasné, že naše duše cez neho hľadajú rýdze a pravé spojenie s duchovnými svetmi. Súčasne s tým si musíme vedome stále znovu a znovu povedať: Tým, že pestujeme duchovnú vedu, presádzame istým spôsobom naše duše do tých svetov, ktoré obývajú nielen pozemské bytosti, ale ktoré majú za miesto svojho bytia bytosti vyšších hierarchií, bytosti neviditeľných svetov. To, že sme istou mierou v nich a že naša práca má pre tieto neviditeľné svety význam; to, že skutočne sme v týchto neviditeľných svetoch, to je to, čo nám musí dôjsť pri našej práci k plnému vedomiu. V skutočnosti je to tak, že duchovná práca vo vnútri duchovného sveta, ktorú konáme tým, že, poznajúc sa, spolupracujeme v jednotlivých pracovných skupinách, má úplne iný význam, ako keby sme takú prácu vykonávali nie v rámci takýchto pracovných skupín, ale mimo nich, rozptýlení vo svete. Teda práca, ktorú spoločne vykonávame v našich skupinách v bratskej svornosti má úplne iný význam pre duchovné svety, než práca, ktorú by sme dokázali vykonať inak. Aby sme toto úplne pochopili, musíme si spomenúť na niečo významné, čo nám pri našej duchovnovedeckej práci posledných rokov môže predstúpiť pred dušu najrozličnejším spôsobom.

Pomyslime najskôr na to, že náš zemský vývoj sa pre nás ľudí uskutočnil tak, že v poatlantskej dobe je tento zemský vývoj nesený najskôr tou kultúrnou pospolitosťou, ktorú nazývame staroindickou kultúrnou periódou. Že potom pokračuje táto kultúrna perióda tým, čo viac alebo menej vhodným výrazom (na tom teraz nezáleží) nazývame praperzskou kultúrnou periódou. Potom prišla egyptsko-chaldejsko-babylónska kultúrna perióda, potom grécko-latinská a potom naša piata poatlantská kultúrna perióda. Každá taká kultúrna perióda má za úlohu na jednej strane pestovať v kultúre a duchovnom živote to, čo jej prináleží voči vonkajšiemu viditeľnému svetu. Ale každá taká kultúrna perióda musí súčasne vo svojom lone istou mierou prípravne

nieť to, čo tu má prísť v kultúrnej perióde nasledovnej.

Prvá poatlantská kultúrna perióda, staroindická, musela vo svojom lone pripravovať periódu praperzskú; praperzská zase egyptsko-chaldejskú atď. A naša piata poatlantská kultúrna perióda musí pripravovať šiestu kultúrnu periódu budúcnosti. Už častejšie bolo teraz povedané, že je našou duchovnovedeckou úlohou tým, čo si osvojíme, nie iba - čo je úplne správne, ale nie je to to jediné - nie iba získať si pre naše jednotlivé duše duchovný poklad (- čo nám bude pridelené pre večný život našej duše -), ale našou úlohou je tiež pripravovať to, čo bude mať potom šiesta kultúrna perióda ako obsah, ako zvláštnu vonkajšiu prácu. A tak to bolo v každej jednej z poatlantských kultúrnych periód. A miesta, na ktorých sa vždy pripravovalo to, čo bolo významným pre nasledujúcu kultúrnu periódu - to boli miesta mystérijné. Boli to tie zoskupenia ľudí, v ktorých sa pestovalo práve niečo iné, než pestoval vonkajší svet. Nuž, vy viete aj to, že v prvej poatlantskej kultúrnej perióde, v staroindickej kultúrnej perióde záležalo úplne na tom, aby bolo touto staroindickou kultúrnou periódou pestované ľudské éterické telo, pri praperzskej telo astrálne, egyptsko-chaldejskou duša pocitová, grécko-latinskou duša rozumová, čiže duša citovej mysle. Naša kultúrna perióda pestuje a k stvárneniu dovedie až do svojho konca to, čo nazývame dušou vedomou. Avšak pripravovať sa musí to, čo potom v šiestej kultúrnej perióde dá istou mierou charakter vonkajšej kultúre. Ó, táto šiesta kultúrna perióda bude v sebe niesť mnohé črty, mnohé povahové črty, ktoré sa skutočne veľmi odlišujú od povahových črt doby našej. Predovšetkým môžeme vyzdvihnúť tri povahové črty, o ktorých musíme vedieť, že ich musíme už niesť v srdci ako ideály pre šiestu poatlantskú kultúrnu periódu, že ich máme pre túto šiestu kultúrnu periódu pripraviť.

Dnes ešte nie je v ľudskej pospolitosti obsiahnuté niečo z toho, čo tu bude v šiestej kultúrnej perióde u tých ľudí, ktorí dosiahnu cieľ tejto šiestej kultúrnej periódy, ktorí za týmto cieľom nezaostanú - teda nie medzi tými, ktorí budú v šiestej kultúrnej perióde divochmi či barbarmi. Od týchto obyvateľov Zeme v šiestej kultúrnej perióde - teda od tých, ktorí budú potom stáť na výške kultúry - bude pochádzať jedna z najdôležitejších povahových črt, istá morálna povahová črta. Dnes sa táto povahová črta dá medzi ľuďmi pozorovať len málo. Dnes musí byť človek už jemnejšie organizovaný, ak ho má v duši zabolieť, keď vidí mimo svoje vlastné bytie vo svete ľudí, ktorým sa darí horšie, než jemu. Určite, jemnejšie organizované povahy pociťujú i dnes bôľ nad utrpením, ktoré je rozliate na mnohých ľuďoch vo svete, ale musia to byť práve jemnejšie organizované povahy. V šiestej kultúrnej perióde nebudú ľudia, ktorí budú stáť úplne na výške tejto kultúry, mať len ten cit, ktorý dnes pociťujeme ako bolesť nad núdzou, utrpením a biedou, rozprestretými vo svete, ale človek na výške šiestej poatlantskej kultúrnej periódy bude potom každé cudzie utrpenie pociťovať ako svoje vlastné. Ak uvidí hladujúceho, pocíti hlad tak živo až do fyzického, že bude pre neho tento hlad iného neznesiteľný. To, čo tu naznačujeme, že v šiestej kultúrnej perióde to už nebude tak, ako to je ešte v piatej - že v šiestej kultúrnej perióde bude blaho jednotlivca úplne závisieť na blahu celku - to je morálna povahová črta. Tak ako dnes závisí blaho jednotlivého ľudského údu od zdravia celého tela a keď nie je zdravý celý človek, ani jednotlivý úd sa necíti dobre naladený vykonať to či ono ... také bude v šiestej kultúrnej perióde to spoločné, čo potom uchozí civilizované, kultivované ľudstvo a jednotlivec bude v oveľa vyššej miere spolupociťovať - ako článok celku - utrpenie, celú núdzu, celú biedu alebo bohatstvo. To je prvá, prioritná morálna bytostná črta, ktorá bude charakteristická pre takzvané civilizované ľudstvo

šiestej kultúrnej periódy.

Druhá základná črta bude tá, že všetko to, čo dnes nazývame obsahom viery, bude v oveľa, oveľa vyššej miere závislé na individualite jednotlivca, než je tomu dnes. Duchovná veda to vyjadruje tak, že v každej náboženskej oblasti v šiestej kultúrnej perióde uchopí ľudí úplná myšlienková sloboda a túžba po myšlienkovvej slobode, takže všetko to, čomu človek bude chcieť veriť, o čom človek menovite v náboženskej oblasti bude chcieť byť presvedčený, bude postavené do sily jeho individuality. Súdržnosť vo viere tak, ako ešte dnes tak mnohoro existuje, súdržnosť vo viere, ktorá ešte rozličným spôsobom vládne v jednotlivých ľudských spoločenstvách, nebude viac vládnuť u tej časti ľudstva šiestej kultúrnej periódy, ktorá bude potom civilizovanou. Každý bude pociťovať ako nevyhnutnú svojráznosť ľudí to, že na náboženskom poli vládne úplná myšlienková sloboda.

A tretím bude, že ľudia v šiestej kultúrnej perióde budú presvedčení, že poznanie majú vôbec len vtedy, ak poznávajú duchovno; ak poznávajú, že duchovno je rozšírené vo svete a že ľudské duše sa musia s týmto duchovnom zjednotiť. To, čo sa dnes nazýva veda, a čo ako veda nesie isté materialistické zafarbenie, to v šiestej kultúrnej perióde nebude vôbec znamenať vedu. To bude považované za starú poveru, ktorá môže byť vlastná len tým ľuďom, ktorí zaostali na stupni piatej, vtedy už prekročenej poatlantskej kultúrnej periódy. Dnes berieme ako starú poveru, keď, povedzme, černochoch myslí, že od jeho tela nesmie byť po jeho smrti oddelený žiadny úd, lebo by potom nemohol vstúpiť do duchovného sveta ako úplný človek. Dnes ešte černochoch spája myšlienky nesmrteľnosti s čistým materializmom, totiž s vierou, že by musel do duchovného sveta nejako vojsť odtlačok jeho úplnej formy. Tak, ako on v podstate materialisticky myslí, ale verí v nesmrteľnosť, zatiaľ čo my dnes tu z našej duchovnej vedy vieme, že máme oddeľovať duchovno od tela a že len to, čo je duchovné, vchádza do nadzmyslového sveta, tak ako my dnes musíme brať materialistickú vieru v nesmrteľnosť ako poveru, tak tu bude v šiestej poatlantskej kultúrnej perióde všetka materialistická viera, i vo vede, ako stará povera. A za vedu bude úplne samozrejme pre ľudí platiť len to, čo, ako hovorí duchovná veda, má za základ pneumatológiu, duchovno.

Vidíte, naša duchovná veda je celkovo zriadená k tomu, aby pripravila pre šiestu kultúrnu periódu tie veci, ktoré práve spomínáme. Pokúšame sa pestovať duchovnú vedu, aby sme prekonali materializmus, aby sme pripravili to, čo tu musí byť v šiestej kultúrnej perióde ako veda. Zakladáme ľudské spoločenstvá, v ktorých vôbec nesmie vládnuť nijaká viera v autoritu, uznanie nejakej náuky len preto, že bola podaná tou či onou osobnosťou. Zakladáme ľudské spoločenstvá, v ktorých musí byť všetko, všetko vybudované na slobodnom súhlase duše s náukami. Tým pripravujeme to, čo duchovná veda nazýva myšlienkovou slobodou. A tým, že sa zhromažďujeme, spájame v bratských spoločenstvách, aby sme pestovali duchovnú vedu, pripravujeme to, čo má preniknúť šiestu poatlantskú kultúrnu periódu ako kultúra, ako civilizácia.

Ale ak chceme úplne rozumieť, o čo vlastne ide pri našich bratských spoločenstvách, musíme sa pozrieť ešte hlbšie do chodu vývoja ľudstva. Pozrite; i v prvej poatlantskej kultúrnej perióde pestoval človek v spoločnostiach, ktoré mali vtedy svoj mystérijný charakter to, čo potom vládlo v druhej kultúrnej perióde. To znamená: Už vo zvláštnych spoločenstvách prvej poatlantskej, praindickej kultúrnej perióde sa

pestovalo to, čo potom malo vládnuť ako pestovanie astrálneho tela. Viedlo by príliš ďaleko, ak by sme dnes chceli opísať, čo sa pestovalo v týchto zvláštnych spoločenstvách starej Indie odlišne od toho, čo bolo vonkajšou praindickej kultúrou, aby sa pripravila praperzská kultúrna epocha. Ale treba povedať: Ak sa títo ľudia praindickej kultúrnej periódy spájali, aby pripravili to, čo bolo pripravované pre druhú kultúrnu periódu, potom cítili: To ešte nie je dosiahnuté, to ešte nie je pri nás, čo pri nás bude, keď sa naše duše opäť stelesnia v budúcej kultúrnej perióde. To sa len vznáša nad nami. - A tak to aj je. V tejto prvej kultúrnej perióde sa to, čo má, dalo by sa povedať, zostúpiť z neba na Zem v perióde druhej, to sa ešte vznášalo nad dušami. A práca bola zariadená tak, že duchovia vyšších hierarchií cez prácu, ktorú ľudia na Zemi v úzkych spoločenstvách, v mystérijných spoločenstvách uskutočňovali, nechávali stúpať nahor sily, ktorými mohli pestovať to, čo potom malo prúdiť dolu do ľudských duší v druhej, praperzskej kultúrnej perióde. Dalo by sa povedať, že tie sily boli k dispozícii ako malé deti, ktoré potom, trocha vyrastené, zostúpili dolu do duší, vtelených do staroperzských tiel. Tam hore v duchovnom svete, tam prijali sily ľudskej práce, ktoré vystúpili zdola pripravujúc budúcu kultúrnu periódu a týmito silami boli vypestované tie sily, ktoré potom mali prúdiť nadol. A tak to musí byť v každej ďalšej kultúrnej perióde.

A v našej kultúrnej perióde to musí byť tak, že si uvedomíme: To, čo sa má vybudovať v bežnej civilizácii, bežnou kultúrou, to musí byť duša vedomá; to musí byť to, čo začalo práve od štrnásteho, pätnásteho storočia ako veda, ako vonkajšie materialistické vedomie uchopovať ľudí, čo sa stále viac a viac bude rozširovať a čo sa má práve úplne rozvinúť v čase odplývania piatej kultúrnej periódy až po jej koniec. Avšak to, čo musí uchopiť šiesta kultúrna perióda, to musí byť duchovná svojbytnosť. Samotná duchovná svojbytnosť musí byť potom vybudovaná v dušiach tak, ako je teraz vybudovaná duša vedomá. Avšak práve to je zvláštnosťou tejto duchovnej svojbytnosti, že predpokladá v ľudských dušiach tie tri povahové črty, o ktorých som hovoril - ako duchovná veda hovorí: bratské sociálne spolužitie, myšlienková sloboda a pneumatológia. Ľudské spoločenstvo, v ktorom sa vybuduje duchovná svojbytnosť tak, ako v našich dušiach piatej poatlantskej kultúrnej periódy vonkajšou kultúrou duša vedomá, to potrebuje práve tieto povahové črty. Z toho si môžeme predstaviť, že tým, že sa bratsky zjednocujeme v pracovných skupinách, sa istou mierou nad našou prácou vznáša to, čo je akoby dieťaťom oných síl, ktoré sú silami duchovnej svojbytnosti; to, čo je pestované duchmi vyšších hierarchií, aby to mohlo vprúdiť dolu do našich duší, keď tu opäť budú v šiestej kultúrnej perióde. V našich bratských pracovných skupinách vykonávame prácu, ktorá prúdi nahor k silám, ktoré sa stávajú pripravenými pre duchovnú svojbytnosť. Tak vidíte ako v podstate len z pokladu múdrosti našej duchovnej vedy môžeme porozumieť, čo vlastne konáme v zmysle našej súvislosti s vyššími, duchovnými svetmi, keď sa spájame v takýchto pracovných skupinách. A myšlienka, že robíme niečo také, že prácu, ktorú vykonávame v našich pracovných skupinách, nevykonávame len kvôli vlastnému egoizmu, ale že ju vykonávame preto, aby vystúpila nahor do duchovných svetov - myšlienka na takúto spoluprácu s duchovnými svetmi, takáto myšlienka dáva pracovnej skupine to pravé posvätenie. A tým, že chováme takúto myšlienku, prenikáme sa posvätnou myšlienkou, ktorá oprávňuje takúto pracovnú skupinu v rámci nášho duchovného hnutia. Preto má zvláštny význam, aby sme túto skutočnosť uchopili tak správne duchovne. Schádzame sa v pracovných skupinách, ktoré okrem toho, že pestujú duchovnú vedu, pneumatologickú vedu, okrem toho, že chcú byť vybudované na myšlienkovvej slobode a nepoznajú nič z nejakej dogmy, z

nejakého nátlaku na vieru ... svoju prácu vnášajú do bratskej spolupráce. Záleží na tom, aby sme skutočne prijali do vedomia správnym spôsobom túto myšlienku spoločenstva, aby sme si do istej miery povedali: Okrem toho, že ako duše súčasnosti prináležime piatej poatlantskej kultúrnej perióde a v nej sa úplne individuálne vyvíjame a berieme si zo spoločenského života stále viac a viac to, čo patrí jednotlivej osobnosti, musíme zase vyššie spoločenstvo, ktoré zakladáme na slobodnej bratskej láske, pociťovať ako čarovný dych, ktorý vdychujeme v našich pracovných skupinách.

Pozrite, to je veľmi hlboký význam západoeurópskej kultúry, že sa duša vedomá hľadá v rámci piatej poatlantskej kultúry. Je to úloha západoeurópskej kultúry a obzvlášť stredoeurópskej kultúry, že ľudia rozvíjajú vo svojich dušiach stále viac a viac individuálnu kultúru, individuálne vedomie. Na tom záleží v súčasnosti. Môžeme túto našu kultúrnu periódu porovnať s gréckou, s rímskou. V gréckej kultúrnej perióde to vidíme zvlášť nápadne: ešte celkom významne vládne skupinová duševnosť, vedomie skupinovej duševnosti práve u civilizovaných Grékov. Ten, kto žil a narodil sa v Aténach, cítil sa predovšetkým ako Aténčan. Táto mestská pospolitosť s tým, čo k nej prináležalo, mala pre jednotlivého človeka iný význam, než ľudská pospolitosť dnes. Dnes chce človek zo spoločnosti vyrásť - a to je pravá úloha piatej poatlantskej kultúrnej periódy. V Ríme človek nebol predovšetkým ničím iným, než rímskym občanom - to bolo to, čím bol v prvom rade. Doba ale pokročila do piatej poatlantskej kultúrnej periódy, kde predovšetkým chceme byť človekom. Človekom a ničím než človekom, v našej najvnuťtornejšej podstate. To, čo tak bolestivo prežívame, keď ľudia na Zemi tak vyvíjajú snaženie proti sebe navzájom, to je len reakcia na neustálu snahu piatej kultúrnej periódy o slobodné stvárnenie toho, čo je všeobecne ľudské. Nevraživým obmedzovaním jednotlivých krajín a národov sa dnes má len o to viac, dalo by sa povedať - na protitlaku - vyvinúť silu, ktorá umožní človeku byť predovšetkým úplne človekom, vyvinúť sily, ktorými človek vyrastie z každého druhu spoločnosti. Preto si ale musí opäť pripraviť spoločenstvá, vytvorené z plného vedomia, do ktorých v šiestej kultúrnej perióde slobodne vstúpi, ktoré si úplne sám sebe nariadi. Ako vysoký ideál vznáša sa pred nami táto spoločnosť, ktorá tak obopne šiestu kultúrnu periódu, že civilizovaní ľudia budú voči sebe stáť úplne samozrejme zo svojej duše ako bratia a sestry. Z mnohých prednášok, ktoré sa konali uplynulý rok vieme, že na východe Európy žije národ, ktorý bude zvlášť povolaný k tomu, aby to, čo je v ňom obsiahnuté v elementárnych silách, doviedol ku zvláštnemu stvárneniu až v šiestej kultúrnej perióde. Vieme, že ruský národ bude až v šiestej kultúrnej perióde tak zrelý, aby doviedol k stvárneniu tie sily, ktoré sú dnes v ňom elementárne obsiahnuté. Západná a stredná Európa je povolaná k tomu, aby vniesla do ľudských duší to, čo môže byť vnesené dušou vedomou. K tomu východ povolaný nie je. Východ Európy bude musieť čakať, kým na Zem nezostúpi duchovná svojbytnosť a kým táto nedokáže preniknúť ľudské duše. To sme už častejšie spomínali a musíme tomu v správnom zmysle porozumieť. Ak by sme to chápali v nesprávnom zmysle, ľahko by to mohlo práve na východe viesť k pýche a namyslenosti. Vrchol poatlantskej kultúry sa má dosiahnuť už v piatej poatlantskej kultúrnej perióde. To, čo bude nasledovať v šiestej a siedmej kultúrnej perióde, to bude vývojom zostupným. Predsa však to bude tak, že tento zostupný kultúrny vývoj v šiestej kultúrnej perióde bude inšpirovaný, bude preniknutý duchovnou svojbytnosťou. Dnes človek východu intenzívne cíti, ale povedal by som, že často práve zvrátene inštinktívne, to, čo je samotnými duchmi východu nazývané "ruský človek". Cíti, že je to tak, má len o tom väčšinou nanajvýš nejasné vedomie. Už to je

charakteristické, že tak mnohoroako dokáže vystupovať tento výraz "ruský človek". V reči vládne génus, ak sa niečo také z nej vyberie a nehovorí sa tak, ako na západe: "Brit, Francúz, Talian, Nemec", ale "ruský človek". A mnoho ruských intelektuálov kladie dôraz na to, že sa vždy hovorí: "ruský človek". Základ toto spočíva hlboko v celom géniovi odpovedajúcej kultúry. Myslí sa tým to, čo sa ako človečenstvo, takmer ako bratstvo rozšíri spoločnosťou. Chce sa to zdôrazniť tým, že sa vo výraze používa práve "človek". Ale súčasne sa v tom ukazuje, že človek ešte nie je na tej plnej výške, ktorú má dosiahnuť v ďalekej budúcnosti - tým, že k tomu pridáva niečo, čo v podstate ostro protirečí podstatnému menu. "Ruský človek" - prídavným menom sa sťahuje späť to, čo vyslovuje podstatné meno. Pretože ak má byť dosiahnuté človečenstvo, potom nesmie mať žiadne také prídavné meno, ktoré toto človečenstvo opäť robí niečím výnimočným. Avšak ešte oveľa, oveľa hlbšie je súčasne práve v príslušníkoch ruskej inteligencie založené to, že v budúcnosti by bolo nutné, aby vládla istá, v budúcnosti pochopiteľná idea pospolitosti, idea bratstva. V tomto ohľade už ruská duša cíti: Áno, duchovná svojbytnosť má raz zostúpiť, môže však zostúpiť len na také ľudské spoločenstvo, ktoré je preniknuté bratstvom. Nikdy sa nemôže rozšíriť v ľudskej spoločnosti, ktorá nie je preniknutá bratstvom. - Pozrite sa, preto je to tak, že "ruskí intelektuáli" (ako sa sami nazývajú) vyčítajú západnej a tiež aj strednej Európe nasledovné: Hovoria: "Vôbec sa nestaráte o to, čo je pravým pospolitým životom. Pestujete len individualizmus. Každý chce byť sám sebou, každý chce byť len individualitou. Pestujete to, čo je osobné, čím sa každý jednotlivý človek cíti ako osobnosť, ako vrcholná individualita". - To je to, čo zaznieva z východu vo veľmi mnohých výčitkách vo vzťahu k barbarstvu atp. voči strednej a západnej Európe. A tí, ktorí sa chcú stať vedomými voči tomu, čo sa tu vlastne predkladá, tí hovoria: Ach, celá táto západná a stredná Európa už stratila akýkoľvek cit pre ľudské vzťahy. A tým, že sa prehadzuje súčasnosť a budúcnosť, sa hovorí: Skutočné ľudské vzťahy, kde sa každý cíti ako brat toho druhého, kde sa ten, ktorý stojí nad tým druhým, precítiuje ako jeho "otecko" a "mamička" - skutočný ľudský pospolitý život je iba v Rusku. Tak hovorí ruská inteligencia. A hovorí: Preto západoeurópske kresťanstvo neuskutočnilo pestovanie skutočného ľudského spoločenstva. Rus ešte pozná, tak hovoria, spoločenstvo. - A taký vynikajúci ruský intelektuál, ako v devätnástom storočí žijúci Alexander Herzen, ten došiel nakoniec k tomu, že povedal: V západnej Európe nemôže nikdy vzniknúť šťastie. Akékoľvek by sa robili pokusy v západoeurópskej kultúre a civilizácii, nikdy nevznikne šťastie. Nikdy nebude môcť byť ľudstvo spokojné. Tam môže vládnuť len chaos. Jediné požehnanie spočíva v ruskej podstate, kde ľudia ešte nie sú oddelení od spoločenstva, kde vo svojich obciach majú ešte čosi ako skupinovú duševnosť, ktorej sa držia. - To, čo nazývame skupinovú dušou, z ktorej sa má ľudstvo postupne vypracovať - a v ktorej žije ešte úplne zvierackosť: to si práve ctia ruskí intelektuáli pri svojom národe ako niečo zvlášť veľké a významné. Nedokážu sa pozdvihnúť k myšlienke, že spoločnosť budúcnosti sa má vznášať pred nami ako vysoký ideál, ideál, ktorý sa ešte len musí urobiť platným. Držia sa myšlienky: Pozeráme, čo nám zostalo ako posledným v Európe: Ostatní sa už vymanili zo skupinovej duševnosti, my sme si ju ešte zachránili; my si ju musíme uchrániť. - Táto skupinovú duševnosť v skutočnosti vôbec nesmie tu byť pre budúcnosť, pretože je to stará skupinovú duševnosť. Bola by len luciferickou skupinovú duševnosťou, jednou zo skorších stupňov zaostalej skupinovej duševnosti, zatiaľ čo pravá skupinovú duševnosť, o ktorú je treba sa usilovať, je tá, ktorú hľadáme v rámci našej duchovnej vedy. Ale práve v túžbe ruského človeka, menovite intelektuálov, sa dá rozpoznať, ako je k zostúpeniu duchovnej svojbytnosti potrebný duch pospolitosti. Tak, ako sa tam hľadá, len

nesprávnou cestou, tak musí byť vyhľadávaný v našom duchovnovedeckom prúde správnu cestou. A radi by sme zvolali na východ: musíme práve až do krajnosti prekonať to, čo sa vy pokúšate zachrániť navonok: starú lucifericko-ahrimanskú spoločnosť. Spoločnosť luciferského a ahrimanského typu bude obsahovať tak mocný nátlak viery, aký musela založiť ortodoxná katolícka cirkev v Rusku. Táto spoločnosť nebude rozumieť tomu, čo je myšlienková sloboda, - a už vôbec najmenej sa bude môcť vyšvihnúť k plnej individualite, a ani k sociálnemu bratskému spoločnému nažívaniu. Preto by radi uchránili to, čo zostalo z pokrvného bratstva, z prostej vzájomnej príslušnosti skrze krv. Spoločnosť, ktorá sa zakladá nie na krvi, ale na duchu, na spoločnosti duší - to je to, o čo sa my musíme usilovať na duchovnovedeckej ceste. A je to to, o čo sa usilujeme tým, že si hovoríme: Musíme sa snažiť o spoločensvá, v ktorých už viac nehovorí krv. Samozrejme, že bude pokračovať to, že krv sa bude vyžívať v rodinných vzťahoch ... to, čo musí zostať, to nebude vykorenené, - ale musí vzniknúť niečo nové! V silách staroby bude obsiahnuté to, čo je významné v dieťati, ale človek musí v neskoršom veku nadobudnúť niečo nové.

To, čo prináša krv, toho zmysel nesmie byť zmenený v tom zmysle, že by to mali obsahovať veľké ľudské spoločensvá budúcnosti. To je ten veľký omyl, ktorý zaznieva z východu do dnešných krvavých udalostí, že vzplanula vojna pod heslom pokrvného spoločensva slovanských národov. Tu zasahuje do našej osudom skúšanej doby všetko to, čo bolo teraz práve vysvetlené, čo ale v podstate v sebe opäť obsahuje to pravé jadro, totiž inštinktívny cit, že duchovná svojbytnosť sa môže objaviť len v bratskej spoločnosti. Nesmie to však byť spoločnosť krvi, ale musí to byť spoločnosť duší. To, čo potom vznikne ako spoločnosť duší, to, čo to má byť, to my, v jej detskej podobe pestujeme v našich pracovných spoločensvách, v našich pobočkách. To, čo sa tak, ako na východe Európy drží skupinovej duševnosti tým, že sa slovanská duša napríklad označuje ako niečo, z ktorej to nechce odísť, čo sa naopak pokladá za obsiahly princíp pre celú jeho štátnu výstavbu, to je niečo, čo práve musí byť prekonané. - Ako veľký symbol, ako hrozný symbol tu stojí to, že oba štáty, od ktorých vzišla táto vojna, udávajú na jednej strane za základ vojny pokrvné bratstvo. - Rusko s celým slovanstvom - , a druhý štát, ktorý stojí proti nemu, ktorý má trinásť oficiálnych národov a trinásť štátnych jazykov. Mobilizačný rozkaz v Rakúsku musel byť vystavený v trinástich jazykoch, pretože v Rakúsku je zjednotených trinásť národov: Nemci, Česi, Poliaci, Ruténi, Rumuni, Maďari, Slováci, Srbi, Chorváti, Slovinci (k tomu ešte aj zvláštny slovinský prostý jazyk), Bosniaci, Dalmatínci a Taliani: tak je v Rakúsku zjednotených trinásť rôznych kmeňov, odhliadnuc od všetkých drobných odlišností. Či nám je to jasné, alebo nie, poukazuje to na to, že toto Rakúsko pozostáva zo spojenia ľudí, kde pospolitosť nikdy nebude môcť byť založená na pokrvnom bratstve, pretože to, čo vládne v týchto pozoruhodných hraniciach, tryská z trinástich rôznych pokrvností. Dalo by sa povedať: Najposkladanejší štát v Európe stojí oproti štátu, ktorý sa najviac usiluje o skupinovú duševnosť alebo o konformitu. Avšak toto usilovanie sa o skupinovú duševnosť, to k sebe priťahuje ešte mnoho iného. A tu sa dostávame ešte k niečomu ďalšiemu, čo by sme dnes radi významne pripomenuli:

Včera som už i na verejnej prednáške*) menoval veľkého filozofa Solovjova ako jedného z najvýznamnejších duchov celého Ruska. Solovjov je skutočne význačným duchom, avšak naprosto ruským duchom. Duchom, ktorému je mimoriadne obtiažne rozumieť zo západoeurópskeho hľadiska. Ale antropozofovia by ho mali spoznať. Tí,

ktorí stoja na pôde duchovnej vedy, by ho mali spoznať, mali by sa dokázať vyšvihnúť k určitému porozumeniu Solovjevovi. Teraz chcem pred vaše duše predviesť jednu, povedal by som hlavnú a ústrednú ideu Solovjova, z nášho intímneho hľadiska. Solovjov je príliš moc filozofom, aby mohol len tak bez všetkého skutočne pre seba prijať skupinovú duševnosť. Táto vec mu spôsobuje ťažkosti a dostáva sa do mnohých protirečení. Ale jednou ideou je nie plne vedome ovládnutý, tak ovládnutý, že si človek musí povedať: Ach, keby len tento Solovjov bol úplne jasnozrivý, že by dokázal predvídať to, čo jeho duša raz uvidí na Zemi, keď sa inkarnuje v šiestej kultúrnej perióde! Idea, ktorá je západoeurópanovi s jeho východiskami veľmi ťažko pochopiteľná, samozrejme aj stredoeurópanovi, stala sa hlavnou a ústrednou ideou u Solovjova. Je to nasledujúca idea:

My v západnej Európe sa v tom, čo pestujeme práve ako prípravu na šiestu kultúrnu periódu, okrem mnohého iného snažíme uchopiť smrť v jej význame pre život. Skúšame porozumieť, ako je smrť prejavom formy bytia, ako sa duša v smrti premieňa do inej formy bytia. Ukazujeme, ako človek žije vo svojom tele a aký život vedie medzi smrťou a novým zrodením. Skúšame pochopiť smrť. Skúšame smrť prekonať tým, že ju pochopíme, tým, že ukazujeme, že je len zdáním, že duša v skutočnosti žije, keď prechádza smrťou. Ale to je pre nás hlavnou vecou, že sa snažíme prekonať smrť skrze pochopenie. Tu ale sa ocitáme napríklad na bode, kde sa duchovnovedecké snaženie úplne diferencuje od toho, čo má ako svoju ideu Solovjov, veľký ruský duch: Vo svete je nešťastie, vo svete je zlo. Zlo vo svete, nešťastie, tie sú tu. Ak hľadáme svojimi zmyslami na nešťastie, na zlo, potom nemôžeme poprieť, že svet je plný zla. To protirečí tomu (-hovorí Solovjov), že svet je božský. Pretože akoby mohol človek, keď pozerá na svet svojimi zmyslami, veriť v božský svet; veď božský svet predsa nemôže predstavovať zlo! Ale zmysly vidia zlo všade. A najzlostnejším zlom je smrť. Tým, že je vo svete smrť, ukazuje sa svet vo svojej celej zlobe, vo svojom celom nešťastí. Pra-zlo je smrť! - To je charakteristika sveta podľa Solovjova. Hovorí (citujem takmer doslovne): Pozrite len na svet púhymi svojimi zmyslami: Pokúste sa len uchopiť svet púhym svojim rozumom. Nikdy nedokázate zaprieť zlo vo svete. A chcieť pochopiť smrť by bolo absurdné: Smrť je tu. Ukazuje sa. Zmyslové poznanie nemôže nikdy spoznať smrť. Preto ukazuje zmyslové poznanie nešťastný svet, svet zla. Môžeme teda veriť (hovorí Solovjov), že je tento svet božský, ak sa nám ukazuje, že je plný zla? Keď nám na každom kroku ukazuje smrť? Už nikdy viac nemôžeme veriť, že tento svet, ktorý nám ukazuje smrť, je božský. Pretože v Bohu nemôže byť zlo, nemôže byť nešťastie. A predovšetkým nemôže byť pra-zlo, pra-nešťastie. V Bohu nemôže byť smrť. Ak teda Boh prišiel do sveta (-opakujem takmer doslovne, čo hovorí Solovjov), ak Boh prišiel do sveta, ak sa zjavil vo svete, mohli by sme mu len tak bez všetkého uveriť, že je Boh? Nie, nemohli by sme mu len tak bez všetkého uveriť, že je Boh. Musel by sa najskôr legitimovať. Musel by sa najskôr niečím preukázať (-tak hovorí Solovjov), nejakým svetovým dokumentom, niečím, čím môžeme rozpoznať: "To je Boh!" A také niečo nedokážeme nájsť vo svete. Boh sa nemôže preukázať tým, čo je vo svete, pretože všetko to, čo je vo svete, protirečí tomu, čo je božské. Čím sa teda môže preukázať? Preukázať sa môže jedine tým, že keď príde na svet ukáže, že je víťazom nad smrťou, že smrť mu nemôže nijako ublížiť. Nemohli by sme nikdy veriť, že Kristus je Boh, ak by sa nepreukázal. A on to urobil tým, že vstal z mŕtvych, tým, že ukázal, že prapôvod zla - smrť - v ňom nie je. (- tu teda máme božské vedomie, vybudované len na skutočnom, historickom zmŕtvychvstaní Krista, ktoré Boha legitimuje ako Boha.) Nič vo svete, okrem zmŕtvychvstania, nám neumožňuje spoznať, že existuje Boh. Ak

by Kristus nevstal z mŕtvych (tento Pavlov výrok je to podstatné, čo Solovjov stále znovu cituje), tak by bola márna všetka naša viera. A márne by bolo všetko, čo by sme mohli povedať o tom, čo je vo svete božské.

Z toho vyplýva Solovjovova veta: Keď pozeráme do sveta, vidíme všade len nešťastie a zlo, rozklad a nezmyselnosť. Ak by Kristus nevstal z mŕtvych, bol by svet bezo zmyslu. Teda Kristus vstal z mŕtvych! - Všimnite si dobre túto vetu. Je to kardinálna veta jedného z najväčších duchov východu: "Ak by Kristus nevstal z mŕtvych, bol by svet bezo zmyslu. Teda Kristus vstal z mŕtvych!" - Solovjov povedal: "Môžu byť ľudia, ktorí veria, že to nie je logické, ak hovorím. "Ak by Kristus nevstal z mŕtvych, bol by svet bezo zmyslu a teda vstal z mŕtvych!" Je to ale oveľa lepšia logika (hovorí Solovjov), než všetka logika, ktorou by mi mohli oponovať!" -

Ukázal som Vám v konkrétnosti, práve na tejto osobitej požiadavke osvedčenia božskosti Boha u Solovjova, aké osobité sú myšlienky na východe. Ako osobito sa myšlienky vinú nahor, aby to, čím Boh bezprostredne ukazuje, že je Boh, aby to dokázali uchopiť. Aké iné je to na západe, aké iné v strednej Európe! Na čo zameriavame my naše duchovnovedecké snahy? Skúste porovnať a pozrieť sa na všetko to, čo pestujeme v duchovnej vede, skúste to prejsť pohľadom: Aký to má cieľ, kam chceme ísť? Chceme z vedomosti, z poznania, tak, aby sme dokázali mať pochopenie, spoznať vo svete, že svet má zmysel, že svet má význam, že v ňom nie je jednoducho len zlo a rozklad. Chceme uchopiť bezprostredným poznaním, že svet má zmysel. A práve tým, že pochopíme, že svet má zmysel, sa chceme pripraviť na spoluprežívanie bytosti Krista. Chceme uchopiť živého Krista. Chceme to všetko prijať ako dar, ako milosť Kristovu. Vieme, že je to tak, čo nám môže byť dané podľa slov: "Ja som s vami po všetky dni až do konca sveta!" Chceme prijať všetko to, čo nám Kristus neprestajne sľubuje. Pretože On nehovorí len skrze evanjeliá, ale aj v našich dušiach. To myslí slovami: "Ja som s vami po všetky dni až do konca sveta". Môžeme Ho vždy nájsť ako živého Krista. Chceme v ňom žiť, prijať ho do seba. "Nie ja, ale Kristus vo mne!" To je náš najpodstatnejší Pavlov výrok! "Nie ja, ale Kristus vo mne!" Tým vidíme skrze Neho: Všade, kam prídeme, je zmysel! Už Faust to chcel povedať tým, že celý svoj svetonázor vyslovil v slovách:

Vznešený duch! Dal si mi, dal si mi všetko
o čo som prosil. Nie nadarmo
si mi venoval Tvoj obličaj v ohni;
Dal si mi nádhernú prírodu ako kráľovstvo,
silu k jej cíteniu a užívaniu. Dovoľuješ mi nie
iba chladne žasnúcu návštevu,
dožičíš mi hľadiť na jej hlbokú hrud'
ako na prsia priateľa.
Predkladáš predo mňa ríšu toho, čo je živé
a učíš ma poznávať mojich bratov
v pokojnej húštine, vo vzduchu a vode.
A keď víchor v lese hučí a škrípe,
a obrovský smrek padajúc drviac strháva
susedné konáre a kmene
a jeho pád tupo duto zahrmlí o kopec:
Potom ma vedieš k bezpečnej jaskyni, ukazuješ
mi potom mňa samotného a otvára sa hlboký

zázrak, tajomstvo mojej vlastnej hrude.

Duchovne uchopiť to, čo je vonkajšie, i to, čo je vnútorné, uchopiť všade zmysel, samotnú smrť uchopiť zmysluplne ako prechod od jednej životnej formy k druhej! A tým, že teda hľadáme živého Krista, potom - hľadajúc živého Krista - nasledujeme ho i cez smrť i cez zmŕtvychvstanie. Nevychádzame zo zmŕtvychvstania, ako to robí východoeurópsky človek. Nasledujeme Krista, od ktorého sa nechávame inšpirovať, Krista, ktorého prijímame do svojich imaginácií. Nasledujeme Krista až k smrti. Nenasledujeme ho len tým, že hovoríme:

E.D.N.

ale že hovoríme:

I.C.M.

Sledujeme svet a vieme, že svet je dokument, ktorým Boh vyslovuje svoju božskosť. Na Západe tým, že prežívame a uchopujeme duchovné tkanie a duchovnú vládu, nemôžeme povedať: "Ak Boh vchádza do sveta a šíri sa v ňom, potrebujeme nejaký dokument", ale hľadáme Boha všade. Hľadáme Boha v prírode i v ľudských dušiach.

Preto ale je aj potrebou tejto piatej poatlantskej kultúrnej epochy to, čo pestujeme v našich bratských odbočkách. Ona potrebuje vedomú starostlivosť, práve tú duchovnú auru, ktorá sa vznáša nad nami, o ktorú sa starajú duchovia vyšších hierarchií a ktorá sa vleje do ľudských duší, keď budú žiť v šiestej kultúrnej perióde. Nechceme sa tak ako na východe obracať k tomu, čo je mŕtve - na skupinovú duševnosť, na prežitú formu spoločenskosti. Chceme to, čo je živé, vypestovať od jeho detstva. A to je duch spoločenstva našej odbočky. Nechceme hľadať to, čo hučí dolu v krvi, aby by sme jednoducho spolu vyvolali niečo, pri čom v krvi hučí niečo spoločné a to pestovali v nejakej spoločnosti. Chceme zvolať ľudí, ktorí sa rozhodnú byť bratmi a sestrami a nad ktorými sa vznáša to, čo chcú pestovať tým, že pestujú duchovnú vedu a cítia nad sebou vznášať sa dobrého ducha bratstva.

To je to, čo prijímame do seba ako posvätnú myšlienku pri prvom otvorení našej pobočky. Tým pri zakladaní vysväcujeme pobočku: Pospolitosť a živosť: Pospolitosť hľadáme nad nami, živého Krista v sebe. Živého Krista, ktorý nepotrebuje žiaden dokument, ktorý sa nemá potvrdiť až zmŕtvychvstaním, ktorý je potvrdený, pretože ho prežívame v nás samotných. Pospolitosť nad nami, Kristus v nás: To urobme naším volebným heslom, naším posvätným heslom voľby pri zakladaní pobočky. A my vieme: Či dvaja, alebo traja, alebo mnohí - mnohí v tomto zmysle - sa zjednotia v mene Kristovom, žije v nich Kristus: A všetci tí, ktorí v tomto zmysle uznávajú Krista za svojho brata, sú sami bratmi a sestrami. A Kristus chce uznávať za svojich bratov tých, ktorí uznávajú za svojich bratov druhých ľudí.

Ak sme v stave prijať do seba takéto posvätné heslo voľby; zariadiť si našu prácu s takýmto zmýšľaním, potom bude v tejto našej práci vládnuť pravý duch nášho duchovnovedeckého hnutia. I v týchto ťažkých časoch sa naši duchovnovedeckí priatelia zvonku zjednotili s tými, ktorí tu založili svoju pobočku. To je vždy krásny zvyk. Pretože tým si odnášajú posvätnú myšlienku, posvätné volebné heslo aj tí, ktorí pracujú v iných pobočkách. A tí sľubujú, že budú vždy znovu myslieť na tých, ktorí si v pobočke sľúbili vzájomne pracovať v zmysle nášho hnutia. A tým rastie a rastie to,

čo chceme spôsobom našej práce založiť ako našu neviditeľnú spoločnosť. Potom však, keď takéto zmýšľanie - spojené s našou prácou - sa bude stále viac šíriť, vyrovnáme sa duchovnou vedou s požiadavkami na nás kladenými ohľadne pokroku ľudstva. A potom budeme môcť veriť, že tí, ktorí riadia ľudský pokrok a ľudské znalosti ako veľkí Majstri múdrosti, sú s našou prácou i s nami. A nakoľko vy, ktorí tu pracujete, pracujete v tomto našom duchovnovedeckom zmýšľaní, natoľko ja viem, že vznešení Majstri, ktorí skutočne vedú naše hnutie z duchovných svetov, budú stáť i uprostred vašej práce.

Z tohto hľadiska povolávam dnes silu a milosť a lásku týchto Majstrov múdrosti, ktorí tu riadia a vedú to, čo my pestujeme ako prácu v bratských zboroch v našich pobočkách, - povolávam milosť, povolávam silu, povolávam lásku týchto Majstrov múdrosti, ktorí stoja v bezprostrednej súvislosti so silami vyšších hierarchií, dolu na prácu i tejto pobočky. Kiež to, čo je Vaším dobrým duchom, veľkí majstri, a to, čo je dobrým duchom nášho duchovnovedeckého hnutia, je s touto pobočkou. Kiež v nej vládne a pôsobí!

*) Prečo nazývajú národ Schillera a Fichteho barbarkým národom? (úvaha na základe duchovnej vedy), "Warum nennen sie das Volk Schillers und Fichtes ein Barbarenvolk? (Eine Betrachtung auf Grundlage der Geisteswissenschaft", 14.júna 1915, Elberfeld